

RIIGIKOGU

IV koosseis.

IX istungjärk.

229. koosolek.

11. märtsil 1932.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.
3. Komisjonide täiendavad valimised.
4. Riigiteenistuse seaduse muutmise seadus — J. Klesment'i ettepanek.
5. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seadus — redaktsioon.
6. Valla- ja maakonna-omavalitsuste sisetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse § 9 muutmise seadus — redaktsioon.
7. Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaelarve nr. 1 — I lugemisel.
8. Suvitus- ja ravituskohtade seaduse muutmise seadus — I lugemisel.
9. Kohtute seaduse § 365 muutmise seadus — III lugemisel.
10. Kindlustuslepingute osas Balti Eraseaduse täiendamise seadus — III lugemisel.
11. Pedja jaama laiendamiseks maade sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.
12. Maanteede seaduse § 40 täiendamise seadus — III lugemisel.
13. Välismaalastele teenistusloa andmise seadus — III lugemisel.
14. Palgaraamatute järgi teenistustasu sundtäitekorras sissenõudmise seadus — III lugemisel.
15. Eraõppeasutuste seaduse muutmise seadus — III lugemisel.
16. Vabariigi Valitsuse vastamine A. Schulbach'i küsimisele laevaihenduse asjus Hiiu saarega.

Koosoleku avab Esimees **K. Einbund** kell 17.18 min.

Sekretäri kohal sekretär **A. Schulbach**.

1. Päevakorra täiendamine.

M. Martinson'i ja J. Voiman'i ettepanekul täiendatakse päevakorda 1. punktiga — komisjonide täiendavad valimised.

2. Teatamine komisjonidesse antud seaduseelnõudest.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis: 1. riigi eelarve seaduse täiendamise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

2. riigi eelarve seaduse muutmise seaduse rahaasjanduse komisjoni;

3. kaubalaeva deki juht- ja meeskonna sõidu seaduse muutmise seaduse üldkomisjoni;

4. kauba- ja abilaevade masinajuhtkonna ja masinameeskonna sõiduseaduse muutmise seaduse üldkomisjoni;

5. põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse muutmise seaduse sotsiaalkomisjoni.

3. Komisjonide täiendavad valimised.

Valitakse: rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu B. Eilman'i asemele V. Tammai; maakomisjoni K. Kanepi asemele M. Adamson;

haridusekomisjoni A. Hermann'i asemele M. Adamson;

sotsiaalkomisjoni V. Uukareda asemele A. Vann;

koosseisu ja kodukorra komisjoni M. Martinson'i asemele A. Saar;

riigi majapidamise aruande komisjoni B. Eilman'i asemele A. Kärner.

4. Riigiteenistuse seaduse muutmise seadus — J. Klesment'i ettepanek.

J. Klesment'i ettepanekul antakse seaduseelnõu üldkomisjoni.

5. Maal asuvate kinnisvarade kinnisvaramaksu seaduse muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

6. Valla- ja maakonna-omavalitsuste sisetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete ajutise seaduse § 9 muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja K. Freiberg.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

7. Eesti Vabariigi 1931/32. a. kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 — I lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja K. Tonkmann: Austatud Riigikogu liikmed! Eesti Vabariigi 1931./1932. aasta kulude ja tulude lisaeelarve nr. 1 on tasakaalustatud 1.883.835 kroonile. Selles eelarves on tulude osana ette nähtud kulude vähendamine, mis 1931./1932. aasta eelarvega Riigikogu poolt lubatud, 1.883.835 krooni. Kulude osa on ka Riigikogu poolt varem vastu võetud seadustega juba ette lubatud, nimelt eelkrediitide määramise seaduse nr. 1-ga ja nr. 2-ga. Neis on juba Riigikogu poolt lubatud summad: nimelt töötatööliste töö muretsemiseks ja puudustkannatajate laste toitmiseks, nõrgajõulistele töö muretsemiseks. Peale selle sisaldab lisaeelarve veel muid summasid, nagu rahvusvahelised maksud ja teised maksud, edasi tasumaksimine Läänemaa õpetajate seminaris tehtud tööde eest, mis kohtu otsusega on välja mõistetud.

(Koosolekut asub juhutama teine abiesimees R. Penno.)

Rahaasjanduse komisjon vaatas Vabariigi Valitsuse poolt esitatud seaduseelnõu läbi ja ei teinud selles ühtki muudatust, ühines Vabariigi Valitsuse poolt esitatud kulude ja tulude lisaeelarvega ja selletuskirjaga. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku, seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

8. Suvitus- ja ravituskohtade seaduse muutmise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Mekkart: Komisjon asus seisukohal selle seaduse suhtes, et tuleb ära hoida edaspidist muudatust, ja seepärast võttis uue märkuse sisse, mis annab Kohtu- ja siseministrile õiguse maavalitsuste ettepanekul panna vastavate lubade andmise alevivalitsusele. Ühtlasi ei tahtnud aga kaotada endise märkuse maksvust ja jättis sisse Narva-Jõesuu alevivalitsusele — otse seaduses väljendatud — vastavate lubade andmise õiguse. Teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

9. Kohtute seaduse § 365 muutmise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja R. Eliaser.

Juhataja: Selle seaduseelnõu III lugemisel jääb ära teksti ettekandmine.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja R. Eliaser: Kuna redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud, teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

10. Kindlustuslepingute osas Balti Eraseaduse täiendamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja R. Eliaser.

Juhataja: Selle seaduseelnõu III lugemisel jääb ära teksti ettekandmine.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja R. Eliaser: Kuna seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, teen ettepaneku, seaduseelnõu vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

11. Pedja jaama laiendamiseks maade sundvõõrandamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja H. Kukke puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees T. Kalbus.

Juhataja: Selle seaduseelnõu paragrahvide tekst jääb ette kandmata.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja T. Kalbus: Käesolev seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, sellepärast teen ettepaneku, seaduseelnõu redaktsiooni komisjoni andmata lõplikult vastuvõetuks lugeda.

Ettepanek võetakse vastu.

12. Maanteede seaduse § 40 täiendamise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Lauri puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees T. Kalbus.

Juhataja: Selle seaduseelnõu III lugemisel jääb tekst ette kandmata.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja T. Kalbus: Ka selle seaduseelnõu kohta teen ettepaneku, see lõplikult vastuvõetuks lugeda redaktsiooni komisjoni andmata, sest redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud ja parandanud.

Ettepanek võetakse vastu.

13. Välismaalastele teenistusloa andmise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja J. Holberg.

Juhataja: Selle seaduseelnõu paragrahvide tekst jääb ette kandmata.

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korraga.

Aruandja J. Holberg: Et käesolev seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, siis teen ettepaneku, see vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

14. Palgaraamatute järgi teenistustasu sundtäitekorras sissenõudmise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. Rei puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni abiesimees J. Klement.

Juhataja: Selle seaduseelnõu teksti ettekandmine jääb ära.

Võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega seaduseelnõu pealkiri ja tekst eraldi ja terve sisu korraga.

Aruandja J. Klement: Seaduseelnõu on redaktsiooni komisjoni poolt läbi vaadatud, sellepärast teen ettepaneku, seaduseelnõu lõplikult vastu võtta redaktsiooni komisjoni andmata.

Ettepanek võetakse vastu.

15. Eraõppeasutuste seaduse muutmise seadus — III lugemisel.

Haridusekomisjoni aruandja A. Sõster.

Juhataja: Selle seaduseelnõu paragrahvide tekst jääb ette kandmata.

(Pealkiri.)

V. Hasselblatt: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Ma ei ole selle seaduse II lugemisel paranduse-ettepanekut teinud, sest haridusekomisjonis ei leidnud need seisukohad, mis ma seal ette kandsin, pooldamist. Aga meil on tähtis teada, mida teeme selle seaduse vastuvõtmisega. Ja teeme nimelt järgmist. Esiteks seame selle seaduse viimase paragrahviga tagasiulatava iseloomuga järelkontrolli sisse. Iga tagasiulatav norm seaduses aga halvab õigustunnet ja halvendab usku seaduseandlusesse, ning see on ebasoovitav nähe. Igakord ei ole küll võimalik soovitud sihile jõuda teisel teel. Kuid käesoleval korral ei ole mingit katset tehtud neid asjaolusid, mis ühes või teises eraõppeasutuses valitsuse arvates ei ole otstarbekohased, kõrvaldada ilma säärase mõjuvate abinõudeta. Mina arvan, et läbirääkimistesse revolver käes tuleb astuda ainult siis, kui läbirääkimised ilma revolvrta tagajärgi ei anna. Teine punkt, mis näib minu arvates mitte vastuvõetav, on see paragrahv, mis annab valitsusele õiguse eraõppeasutusi ka algastmetes sulgeda, kui nende tegevus on riigi huvide vastane. Meie teame väga hästi, et riigi huvidest saavad üksikud erakonnad ja rahvakihid väga mitmel viisil aru. Ma tahan siin tähelepanu juhtida ainult selle peale, et näiteks kristlastel ja sotsialistidel on lastekasvatamise küsimuses hoopis vastupidised arvamised usuküsimuse tähtsuse kohta. Ja kahtlemata mõlemad arvavad, et just nende seisukoht on riigi huvidele kasulik. On selge, et riigielus on tarvilik sarnane volitus valitsusele avalikkude koolide kohta. Riik peab neid ülal, ja sellepärast peab temal õigus olema neid ümber korraldada, kuidas ta seda tarviliku leiab olema.

Hoopis teine asi on eraõppeasutustega. Seal on õpetus vaba, kuna riigil on kontrolli ja järelevalve õigus. See järelevalve oli senini väga mõjuv ja seisus selles, et riigil oli õigus ära öelda kooli registreerimisest; ning peale selle oli ministriumil õigus üksikuid kooli õppejõude ametist vabastada kas ajutiselt või jäädavalt. Ma

arvan, et see on väga mõjuv kontrolli õigus, ning arvan ka, et nende abinõudega võib erakoole korraldada nii, nagu riigi huvid seda nõuavad.

Põhimõttelikult ei ole õige nende küsimuste otsustamist hariduseministeeriumilt ära võtta ning usaldada poliitilise kabineti kätte. Huvitav on, et olen hariduseministeeriumis selle üle rääkinud, ja seal öeldi, et neil ei ole tarvis niisuguseid suurtükke, et nad olevat väikesemate relvadegagi hästi läbi saanud. Selle paragrahvi häda ei seisa mitte selles, et ta saab tarvitusele võetud, vaid selles, et senine praktika näitab, et teda üldse tarvis ei ole. (V a h e l h ü ü e.) Olen härra Lattik'uga nõus, et parem on optimist olla, aga optimism käseb, et ei tohi pessimismi kasvatada. Selle paragrahviga aga kavatseme seda teha.

Haridusekomisjonis oli igal komisjoni liikmel sellest paragrahvist oma interpreteerimine. Seletuskirjas aga ei ole sellest midagi. Üldiselt on selle paragrahvi tähtsus mitte see, et valitsus hakkab koole sulgema, vaid see, et eraõppeasutused kaotavad oma senise vabaduse. Riigi huvid lasevad ennast mitmet moodi interpreteerida. Neid võib nii interpreteerida, et riik sellepärast, et ta maksab, peab ka soovima seda kooli valitseda.

Referent on asunud seisukohale, et see seadus ei pea olukordasid muutma, vaid ainult nende muutmiseks tarviduse korral võimalust andma. Iseenesest on minu arvates seaduste muutmine ja parandamine tarvilik ainult siis, kui elu ise on vähemalt mingisugusedki näpunäited selle tarviduse kohta andnud, siin aga puuduvad need täiesti.

Teiseks näib mulle, et võrreldes teiste riikidega on meil eraõpetuse kooliasjandus nõrgalt arenenud. Meie näeme, et meile võrdsetes teistes riikides, nagu Hollandis, Shveitsis j.n.e., on eraõppeasutus kõrgem, ja eriti usu alal hästi arenenud, ja väga vabalt arenenud. (V a h e l h ü ü e.) Ma olen Shveitsi riikluse patriotismi suur austaja ja soovin, et sarnane patriotism saaks ka meil kasvatatud. Mitmes riigis meie leiame näituseks riiklike fakulteedide kõrval teoloogia eraülikoole. (V a h e l h ü ü e.) Meie näeme, et just sel alal on teised riigid meist väga kaugele ette jõudnud. Ja kui meie nüüd võtame kõik eraõppeasutused tagantjärele tagasiulatava iseloomuga kontrolli alla, siis ilmutab ennast selles vaen, mis mitte õiglane pole.

Sellepärast on mul kindel tunne ja teadmine, et seda, mis ma siin seletasin, rää-

kisin kõigi eraõppeasutuste ülalpidajate, direktorite ja õpilaste nimel ja soovil. (V a h e l h ü ü e.)

Aruandja A. Sõster: Rkl. härra Hasselblatt'i poolt ettetoodud mõtted ei ole haridusekomisjonile tundmatud. Härra Hasselblatt kandis need seal ette, ja haridusekomisjon arutas neid pikalt ja laialt. Lõpuks leidis komisjon, et härra Hasselblatt'i arvamusid on siiski põhjendamatud. Ei ole mingisugust põhjust selleks olemas, et valitsus edaspidi võiks hakata kõnealolevat paragrahvi kurjasti tarvitama. Meil on samasisulised paragrahvid olemas kahes seaduses: Riigiteenistuse seaduse § 42 ja Õpetajate teenistuse seaduses, aga keegi ei või öelda, et valitsus oleks neid paragrahve kurjasti tarvitunud. Ei saa ka öelda, et neid tarvis ei oleks. Neid ometi läheb vahest tarvis. Ja kui on teada, et paragrahvid on olemas, siis läheb neid ka vähem tarvis. Sel põhjusel võib § 36 viimase lõike seadusesse võtta, selle peale vaatamata, kas seda tarvis läheb või mitte. Tema olemasolu kurja ei tee.

Haridusekomisjon jäi valitsuse poolt esitatud ettepaneku juurde ja ühines seletuskirjas avaldatud mõtetega.

Pealkiri, §§ 8, 11, 12, 14 ja 28 võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega.

(§ 36.)

V. Hasselblatt: Ma teen ettepaneku, viimane lõige lahus hääletada.

Aruandja A. Sõster (lõpusõna): Ma vaidlen vastu sellele ettepanekule, sest praegu on III lugemine, ja kui peaks lahus hääletamisel viimane lõige ära kustuma, siis oleks see seaduse sisuline muutmine, mis ei ole praegusel lugemisel enam lubatav.

Juhataja: Ma siiski arvestan hääletamisel seda ettepanekut, kuna kodukord ei tee selleks takistusi. Riigikogu liikmed teevad ise hääletamisel aruandja vastuvaidlusest järeldused.

Kõigepealt tulevad hääletamisele § 36 kolm esimest lõiget. (H ä ä l e t a t a k s e.) § 36 kolm esimest lõiget on vastu võetud.

Hääletamisele tuleb viimane lõige. (H ä ä l e t a t a k s e.) § 36 viimane

lõige on vastu võetud, seega on § 36 vastu võetud.

§ 48 ja sissejuhatus võetakse vastu.

Seaduseelnõu terve sisu võetakse vastu korruga.

Aruandja A. Sõster: Redaktsiooni komisjon on seaduseelnõu läbi vaadanud, seepärast teen ettepaneku,

seda redaktsiooni komisjoni mitte anda, vaid redaktsioon kinnitada.

Ettepanek võetakse vastu.

16. Vabariigi Valitsuse vastamine A. Schulbach'i küsimisele laevühenduse asjus Hiiumaaga saarega.

Teedeminister J. Raudsep: Lugupeetud Riigikogu liikmed! Rkl. härra Schulbach esitas Vabariigi Valitsusele küsimuse, mikspärast ei ole regulaarselt ühendust peetud Hiiumaaga. Lubage selle kohta järgmist teatada: Läänud aasta lõpul olid jääolud väinas väga rasked, suured tormid olid ajujää ajanud Soome ja Riia lahest väina ja see takistas väga raskelt ühenduse pidamist. Kõige tähtsam ühendus Hiiumaaga on Rohuküla ja Heltermaa vahel. Seda ühendust pidas aurulaev „Gustav“ kuni 31. detsembrini. Siis sai see laev ajujääs vigastada, ta sõitis Tallinna dokki, parandas oma vead ära ja tegi jälle ühe sõidu 10. jaanuaril Tallinnast Heltermaale ja Heltermaalt katsus sõita Rohukülle, aga ei saanud sõita. Ajujääd oli liiga palju, ja ehk küll sõitis kaasa jäälõhkuja „Vilms“, sai laev siiski vigastada, pööras ümber ja sõitis Tallinna tagasi.

Teine liin Hiiumaaga on Tallinn—Kärdla. Seda ühendust pidas Balti päästeselts kuni 5. jaanuarini. Siis lõpetas ühendusepidamise sellepärast, et viimasel sõidul oli vähe reisijaid, 20 ümber, ja 3 tonni oli kaupa. Reis ei tasunud ennast ära ja ta pidi selle lõpetama. Juba detsembri lõpul oli veeteede valitsus hakanud pidama läbirääkimisi Balti päästeseltsiga, et lepingu alusel talvel ühendust alal hoida. See leping sõlmiti jaanuari algul ja Balti päästeselts saatis laev „Grenen'i“ jaanuari algul. Kokku oli lepitud, et see iga nädal ühe reisu teeks. Tema tegi 4—5 reisi. 12. jaanuaril oli aga Kärdla sadam niivõrt kinni külmanud, et ta sisse sõita ei saanud ja lõpetas reisid. Sel ajal oli väin täiesti kinni külmanud ja hobustega ühendus Hiiumaaga jalule seatud. Sellest on näha, et regulaarne ühendus puudus 5.—20. jaanuarini. 5.—20. jaanuarini oli juhuslik ühendus jäälõhkujatega. 14.—20. jaanuarini, 6 päeva, oli väga halb Hiiumaale elanikkudele, nad ei saanud posti ega sõita mannermaale, ja sellepärast astus postipeavalitsus Kaitseministeeriumiga läbirääkimistesse, et sel juhul, kui ei saa pidada ühendust laevaga, saaks sõita lennukiga Hiiumaale. Tehti üks proovilend. Lennuk maandus Virtsus, maandus Saaremaal, sealt lendas Hiiumaale ja tagasi Virtsu. Lepiti kokku, et kui jääolud rasked ja ühendust pidada ei saa, kaitsevälennuk peaks iga 3 päeva tagant ühendust Hiiumaaga, viiks posti ja tooks tagasi. Sellest on näha, et Teedeministeerium on kõik teinud, et rasketes jääoludes ühendust alal hoida.

Juhataja: Päevakord on läbi. Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.03 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhatajad (allkirjad).

